

Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“. ::

Štev. 11.

V Ljubljani, dne 1. novembra 1909.

Leto 39.

VRBE IN VALČKI.

Na zeleni, tihi loki
vrbe pesmico šume,
brzim valčkom tam v potoki
šepetajo in drhté:

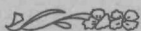
„Valčki temni, kam hitite,
kam bežite brez miru?
Ostanite, ostanite,
počakajte malo tu!“. . .

Valčki pa naprej hiteli
in drvili urno so,
vrbam sklonjenim zapeli
so žalobno pesmico:

„Mi bi tu pri vas ostali,
pa nič časa nimamo,
ker smo se nečesa zbali —
jutri prišla zima bo.“

Vrbe plahe so sklonile
tužno se čez tihi breg;
a ponoči pripodile
so nevihte mrzli sneg.

Stanko.

STARČKOVA JESENSKA PESEM.

Kak cvete naj polje,
kak naj dobre volje
poje drobni ptič,
če odšla je vesna,
če jesen je resna
sredi naših trat?

Kak naj pojem pesmi
o veseli vesni,
če več vesne ni;
če več ni mladosti,
pesem o radosti
kak zapojem naj!

Bogumil Gorenjko.

ZBOROVANJE NA ZELENI TRATI.

Spisal Ivan Kranjskogorski.

I.

Grošev Lovro je stopil zadovoljnega obraza na prag. Bil je ves praznično oblečen. Saj je bila tisti dan nedelja. In ob nedeljah nisi opazil najmanjšega praška na njegovi obleki. Ozrl se je Lovro po sinjem nebu, kjer je plamtelo žarko sonce, in nikjer ni bilo videti najmanjše meglice. Še celo v temnem grabnu pod visoko Rušico je ni bilo. In tam se je tako rada dvigala in oznanjevala slabo vreme. Zdelo se je Lovru, kot bi danes lepše zeleneli šumeči gozdovi in krasneje cvetele nežne cvetice na travniku. Nedeljska svečanost je ležala po mirnem polju. In ko so zadoneli vaški zvonovi, se je videlo, kot bi se razlila sveta radost po vsi dolini.

Tudi Lovretu je ležala neka svečana radost v srcu. Stal je na zeleni trati in opazoval leseni kozolec, ki ga je sam napravil in ga bogato obložil z zeleno travo. Nakosil jo je včeraj z malo koso, namreč s starim pipcem, in jo spravil v kozolec, da se posuši. Tudi skedenj je imel tam za suho seno in hlev za živino. Tu je bila njegova prava domačija. Kar je imel prostega časa, vsega je preživel tu. Toda danes je bila nedelja in zato se ni dotaknil dela na Zeleni trati. Pogledal je samo storjeno delo in videl, da je vse dobro in v redu. In to je tembolj povzdignilo nedeljsko radost v njegovem srcu.

Stopil je k očetu, ki so se preoblečeni prikazali na pragu, da gre ž njimi k maši. Pred odhodom pa še vele oče materi, ki so čedili solato na dvorišču:

„Danes naj bo pripravljeno kosilo eno uro pozneje kot navadno. Imamo shod in zborovanje.“

V cerkev grede so se pogovarjali možje o shodu in njegovem pomenu. Posvetovali so se, kaj vse naj bi sklenili na zborovanju, da bi bilo v korist celi občini.

Grošev Lovro pa je moško korakal poleg očeta in vlekel njih pogovor na ušesa. Poslanec pride — si je mislil. Kaj, poslanec? To je tak mož, ki občuje z največjimi gospodi in se pogovarja z ministri. To mora biti učen mož, imeniten mož, saj se posvetuje celo s cesarjem samim!

In Lovro si je predstavljal tega moža v mislih. Velik mora biti in močan. Na očeh ima zlate naočnike, učeno gleda in se drži resno. Kadar pa izpregovori, vse utihne in posluša, ker govori modre besede.

Tako je premišljeval Lovro. V njegovi duši pa je čimdalje bolj rastlo hrepenenje, da bi videl tega moža in ga slišal govoriti. Poprosil je očeta, naj ga vzamejo s sabo na shod. Toda oče so ga zavrnil, češ, da to ni zanj, ker je še premlad. Ko bo pa velik in pameten, takrat se bo lahko udeleževal takih prireditev.

In Lovro je moral iz družbe modrih mož in sam korakati po beli cesti. Žalosten je bil, ker ne bo smel poslušati poslanca. In ves čas je misli samo nanj in na modre besede, ki bodo prihajale iz njegovih ust.

Pa mu je šinila dobra misel v glavo. Na kolodvor ga bo šel čakati. Saj se pripelje takoj po maši. Tam ga bo lahko videl, če ga že slišati ne bo mogel. Ta misel je Lovra vzradostila, in pogumno je korakal proti cerkvi ter srečal sosedovega Tineta.

„Ti Tine, all greš z menoj na kolodvor?“

„Kdaj?“

„Po maši, ali ne veš, kdo se pripelje?“

„Ne. Kdo pa se pripelje — morda cesar, kaj?“

„O kaj še! Vidiš, poslanec pride in se bo posvetoval z možmi.“

„Poslanec? — Kdo pa je to? Ali je imeniten gospod?“

„Oh, ti nič ne veš, Tine! To je seveda imeniten in moder gospod. Z ministri se pogovarja na Dunaju, kjer je cesar doma, in še cesarja hodi obiskovat, kadar ga povabi k sebi. Vidiš, danes pride sem in bo vse povedal, kar se je pogovarjal z ministri. In naši možje ga bodo prosili, da bi tudi za nje storil kaj dobrega. Vidiš, tako je, Tine! Jaz bom šel pa na kolodvor, da ga bom videl.“

„Jaz tudi, jaz tudi!“ je vzkliknil Tine, ker še ni videl takega moža, ki govori z ministri in občuje s cesarjem.

Nestrpno je po maši pričakoval Grošev Lovro vlaka, gledal in gledal na ono stran, odkoder bi imel priti. Nazadnje je res zavriskal vlak. V Lovretu je kar zastalo srce. Zdajpazdaj bo izstopil iz voza oni imenitni mož, ki ga on takò težko čaka. Pa ne samo on: cela truma vaških mož in ženâ je na kolodvoru. Ko se je pa ustavil vlak, stopi Lovro na klop in išče z nemirnimi očmi moža-poslanca. Mnogo ljudi se je pripeljalo z vlakom. Drug za drugim so izstopali. Lovro si je ogledal vsakega posebej in govoril samprisebi: Ta ni; ta ne more biti; ta tudi ne.

„Ta je pa, ta pa mora biti!“ je vzkliknil naposled naglas, da so ga čuli vsi ljudje in so se smeje ozrli nanj.

„Da, ta mora biti!“ je ponovil še glasneje. Bil je namreč mož ravno tak kot si ga je predstavljal on v svoji domišljiji. Velik je bil in močan; na očeh pa so se mu svetili zlati naočniki in siva brada ga je delala učenega in resnega. Podal je župniku roko; ljudje pa so ga pozdravljali.

Lovro je skočil s klopi in teklen naprej, da ga tudi on pozdravi, ko bi šel mimo njega. Srce je Lovru utripalo in svoje velike oči je uprl vanj ter se mu odkril. Poslanec pa ga je zapazil. Videl je nedolžne oči, ki so ga z začudenjem gledale; odzdravil mu je ter se mu prijazno nasmehljaj.

Ta smehljaj je segel Lovru globoko v dušo. Čutil se je počaščenega in najrajši bi stopil k njemu in ga poprosil, da bi smel tudi on poslušati njegove modre besede. Pa se ni upal. Saj je res še premlad in premalo pameten, in ljudje bi se mu smejali. Zato je korakal Lovro ob strani in pre-mišljeval, zakaj se mu je poslanec nasmehnil. Morda ga ima pa rad? O, gotovo ga ima rad! Saj ljubi vse ljudi; saj dela za vse, tudi za otroke.

Truma vaških mož s poslancem jo je zavila v šolo. Tam se je vršilo zborovanje. Lovro bi bil šel rad z njimi, pa ni smel. Zato je bil žalosten, in malo je manjkalo, da ga ni posilil jok; kajti radoveden je bil, kako se vrši tako zborovanje in kaj govori tako imeniten mož, kot je poslanec. Šel je Lovro za šolo in tam sedel na klopico. Mislil je tam počakati očeta, da gresta skupaj domov. Ravno nad klopjo pa je bilo odprto okno sobe, kjer se je vršil shod. In Lovro je čul vsako besedo. Vlekel je na ušesa, da se skoraj ni upal dihati. Lepo je govoril poslanec, kot Lovre še ni slišal govoriti nikoli. O mnogem, mnogem je pravil, samo da on ni razumel vsega. Govoril je o škodi, ki jo dela divjačina, o toči, ki je uničila letos toliko poljskih pridelkov; o vodovodih, šoli in o različnih zadevah. Lovro je spoznal, da je težko biti poslanec, ker mora tak mož mnogo vedeti; saj občuje z ministri in dela postave.

Kar naenkrat pa nastane v dvorani velik hrup in vpitje.

„Kje je pravica, kje je pravica,“ je bilo slišati poslančev glas iz hrupnega ropota.

Lovra je premagala radovednost. Stopi na klop, prime se z rokami za okno in se dvigne, da vidi, kaj se godi v sobi. Toda v tistem trenutku je zaropotalo okno, in poslanec, ki je govoril ob njem, se je ozrl ter zagledal Lovra.

„Oho, kaj pa ta tukaj,“ vzklikne in ga pogleda resno.

Lovro se prestraši, da mu kar odrevené roke pa pade raz okno na klop kot kamen, s klopi pa na tla. Toda naglo se spet pobere. Niti ogledati se ne utegne, tako jo hitro popiha proti domu. Med potjo pa zamišljeno gleda v tla. Ne čuje nič veselo prepevajočih ptic v grmovju; tudi ne vidi nežnih cvetic, ko dehte po travniku in se sklanjajo na ozko stezo, po kateri stopa. O, kako krasno je biti poslanec! Le to vzdihuje. Ves je zatopljen v zborovanje in v one bajne kraje tam na cesarskem Dunaju. Z mladostno domišljijo si predstavlja širne dvorane, kjer žari celo morje luči, in sluge v črnih oblekah strežejo visoki gospodi. Poslanci pa hodijo med ministri in se pogovarjajo z njimi. Tu stopi eden na oder in začne govoriti o bedi, ki tare ljudi, in zahteva podpore tem ubožcem. Zavzdigne roko in zakriči, da se razlega po celi dvorani: Kje je pravica, kje!

V te in take misli zatopljen je bil Lovro tisti dan in zatopljen v take je tudi zaspal.

II.

Drugi dan je sedel Lovro kot po navadi na Zeleni trati. Tam je sušil travo, ki jo je nakosil s svojim pipcem, in napol suho spravil v kozolec, da se popolnoma posuši. Skedenj je bil pa že prenapolnjen s suhim senom. Oba — in tudi hlevček — si je napravil iz deščic in iz drogov. Tu je preživel Lovro marsikatero srečno urico. Zdel se je sam sebi, da je velik, bogat gospodar, ki vestno gospodari na svojem posestvu. Tu je bila njegova prava domačija, ki si jo je ustanovil sam. Za noben denar bi ne dal te domačije — tako jo je ljubil. Hudo, neizrečeno hudo bi mu bilo, če bi jo kdo razrušil. Čutil bi se zapuščenega in obubožanega kot človek,

ki ga poženejo iz rodne hiše po tujem svetu, kjer nima, kamor bi položil trudo glavo. Jokal bi in plakal, da bi se smilil kamenu.

A danes ne gre Lovru delo izpod rok. Preveč je razmišljen. Zato se nasloni na komolec in strmi pred se. Ako bi mogel postati on poslanec, to bi bilo krasno življenje, to! Čudne slike so se podile vso noč pred njegovimi očmi. Bliščeče dvorane, poslanci in ministri so se svetili pred njim. Mislil je in mislil, pa ni si mogel raztolmačiti čudnih sanj, ki jih je imel zadnjo noč.

Sanjalo se mu je, da je zdaj on državni poslanec. Hodil je po prostorni dvorani. Od stropa so visele tisočere luči; stene so se lesketale v samih demantih, in divani ob stenah so bili pregrnjeni s svilo in z žametom. Po dvorani pa so se sprehajali ministri v rdečih haljah in s sivimi bradami. Med njimi pa je ponosno hodil on — Grošev Lovro — in se pogovarjal z njimi, kako bi pomagali ljudem, ki trpe krivico.

Stopil je na oder in začel govoriti: Slavna gospoda! Kje je pravica? Dajte pravico! In ministri s sivimi bradami so mu kimali in ploskali. Tedaj pa je stopil v bliščečo dvorano cesar v dolgi, z demanti obšiti halji, in zlata krona se mu je svetila na sivi glavi. Prijel je Lovra za ramo in ga vprašal: Kako se pišeš? On pa se je globoko priklonil in se pogumno odrezal: Jaz sem Grošev Lovro iz Rut. In tedaj mu je podal cesar roko ter rekel: Slišal sem te, ko si govoril. Lepo znaš govoriti, zato te povabim k sebi na pojedino. Lovro je bil ves srečen in veselja ni vedel, kaj storiti. Vsedli so se za mizo cesar in ministri in v sredo med nje on — Grošev Lovro z Zelene trate. Na mizi so se lesketali srebrni noži in vilice. Pečena piščeta in vsakovrstne sladčice so ležale na zlatih krožnikih. Lovru se je veselja smejalo srce, in že je prijel vilice, da položi pečeno piščico na svoj zlati krožnik — pa v tem trenutku ga vzbude oče in ukažejo:

„Vstani! Boš živino napojil!“

Te sanje je zdaj premišljeval Lovro. In bolj ko jih je premišljeval, lepše so se mu zdele. O, ko bi mogel biti on poslanec! Kako je to lepo! To bi govoril, da bi se vsi čudili! Nihče več bi ne trpel krivice na svetu. In spet se je zamislil Lovro v bliščeče dvorane, v ministre in poslance.

Topo je strmel predse, in ni videl, kaj se godi okrog njega. Ni videl, kako velika nesreča se bliža njegovi domačiji, njegovemu kozolcu in skednju.

Tam skozi odprto leso, ki jo je pozabil zapreti v svoji razmišljenosti, je moško prikorakal sosedov kozel in se spravil na sočno seno. Ni mu bilo dovolj, da ga je pozobal, ampak je razdril s svojimi rogovi tudi še skedenj, hlev in kozolec. V nekaj trenutkih je ležala v razvalinah vsa lepa Lovrova domačija, ki jo je ljubil nad vse in bi bil žrtvoval vse zanjo. Lahko bi bil še preprečil grozno nesrečo, pa je samo sanjal o govorih, o poslancih, in o ministrih.

Že se je kozel obrnil, da odide. A tedaj zagleda Lovra. Pokima z glavo ter zameketa, kot bi se hotel ponorčevati iz Lovra.

Lovro ga začuje in se obrne. Strah in groza ga izpreleti. Cela domačija razrušena! Na razvalinah pa zmagonosno stoji sosedov kozel in kima z

glavo. Lovro kar debelo gleda. Sam svojim očem ne more verjeti. Medtem pa jo kozel zadovoljno odkuri nazaj na sosedovo dvorišče tik Zelene trate.

„O moja domačija! Moja domačija!“ začne plakati Lovro. „O moj hlevček, moj kozolček, o moja domačija!“

„O jej, o jej! Kje je pravica?“ kliče za kozlom.

Kotnikov Tine ga pa čuje in priteče k njemu. In tudi on je bil žalosten, ko je videl, kako velika nesreča je zadela Lovra. Stopi k njemu in ga tolaži, pa ga ne more utolažiti. Lovro kar tišči glavo med noge in ihti. Čuti se nesrečnega in zapuščenega kot človek, ki mu potres razruši domačijo. Ko pa se naihiti, začne misliti, kaj naj stori. In tu mu pride na misel, kako je včeraj govoril poslanec o divjačini, ki dela škodo. Naznanil bo to reč ministrom in cesarju — in naredili bodo postavo proti — pa bo vse dobro. In v tem trenutku sklene, da stori tako. Sklical bo shod in ministru bo naznanil sosedovega kozla, ki mu je uničil vso domačijo.

Ta misel Lovra potolaži. Obriše si solze in se obrne k Tinetu:

„Ti Tine — vidiš, kakšna nesreča se mi je zgodila! O, kje je pravica! Veš, Tine, kaj bomo storili? Shod bomo sklicali kot so ga včeraj naši možje, pa se bomo skupno pritožili na ministra zoper sosedovega kozla.“

„Kaj, na ministra,“ se začudi Tine.

„Da, da — na ministra in tudi na cesarja! Samo shod moramo sklicati in zborovanje, in pismo moramo napisati, da se bomo vsi podpisali in povedali, kaj se je zgodilo. Veš kaj, Tine, pokliči Škrjančevega Pepeta in Toneta in tudi vse druge šolarje iz vasi! Reci jim, da je zborovanje pri meni na Zeleni trati radi hudobij sosedovega kozla! Pa vsi morajo priti, veš, Tine!“

Res je Tine šel klicat na shod in na zborovanje. Vzel je bobenček pred hišo in je bobnal skozi vas: tramtrampampam. Moško se je držal in krepko udarjal ob boben. Pri vsaki hiši, kjer so bili otroci, se je ustavil in je klical na ves glas:

„Danes je shod in zborovanje na Zeleni trati pri Groševem Lovru zaradi sosedovega kozla, ki je razrušil Lovru domačijo. Naznanili bomo kozla ministru in prosili bomo podpore za nesrečnega Lovra. Halo, halo! Otroci, le vkup na zborovanje na Zeleno trato!“

Tram, trram, trampampam!

In otroci so jeli vreti od vseh strani. Kmalu se jih je zbrala cela truma okrog Toneta in kriče so mu sledili skozi vas.

(Konec prih.)

BISERNICA.

(Bajka. Konec.)

„Veš, meni je ime Grozdan,“ je pripovedoval deček med potoma. „Pri vili Cvetani imam sestrice Grozdano, ki streže kraljici. Videla jo boš še sama. Krasna je naša kraljica kakor solnce, ko se prikaže izza Prisanka. In dobrotljiva je in usmiljena. Dobro se nam godi, živimo krasno življenje... Pripeljal te bom do zmaja, a potem te moram zapustiti. Le dobro se drži in ne ustraši se ničesar. Nepremično zri zmaja v oči, in potem bo dobro.“

Tako je pripovedoval Grozdan, in Bisernica ga je poslušala zvesto. Radost ji je napolnjevala mlado dušo, in v duhu je že gledala srečo v borni koči. Ej, ozdravela bo bolna sestra in se bo veselila lepega življenja. In mamici se bodo zjasnila spet blede lica. Lepo bo spet doma, in vrnili se bodo davni, veseli časi. Vila Cvetana jo bo blagoslovila, in ta blagoslov jo bo spremljal, kamorkoli bo stopila. Smejalo se ji bo solnce podnevi, zvezde se ji bodo smehljale ponoči. Kroginkrog ji bo šepetala sreča in sreča bo prišla tudi k sosedom po vsej vasi. Srečna bo gorska vas po dolgem času, in bridkosti ne bo k nji...

Mislila je to Bisernica. Naposled se je predramila iz svojih misli in je pogledala po dečku Grozdanu. A bilo ga ni več nikjer. Izginil je nenadoma, in ostala je sama.

Pred njo je zelenel v bohotnem zelenju širen gaj. Košata drevesa so stala nepremično, in le tuintam so zašelesteli drobni listi v mehkem vetrecu. Prijeten vonj je prihajal iz loga in je vabil v sladko spanje. Čulo se je komaj slišno ptičje gostolenje sèm iz sredine širnega gaja. Nekje v bližini je žuborel vrelec in je brbljal radostno. Z belih vrhov je izginilo zlato solnčnih žarkov, in gore so se posrebrile s čistim srebrom bledega meseca, ki je vzhajal na vzhodu.

Bisernica se je stresla. „To je zeleni gaj vile Cvetane,“ je zašepetala, in navdala jo je tiha groza. „Zdaj se bo pokazal sedmoglavi zmaj, in sedem kač bo zasikalo na njegovem hrbtu...“

Stopila je dva koraka naprej in tedaj je zagledala pred sabo zmaja. Ležal je pri vhodu na zeleni trati. Obrnilo se je k deklici sedem groznih glav. Iz oči jim je sršal goreč ogenj, iz ust so se kazali višnjevi plameni in so švigali kakor bliski, da se je svetilo daleč naokrog po trati. Po hrbtu se je pa plazilo sedem ostudnih, debelih kač. Sikale so in so se zaganjale naprej.

Postala je Bisernica in se ni upala naprej. Za hip ji je prišla misel, da bi pobegnila. Toda premagala je že vse težave, pa bi se bala tega zmaja! Doma umira bolna sestra in mama plaka, a ona jima noče prinesiti rešitve in zdravja, ker se boji zmaja. Ne, naprej in pogum!

Bisernica se je osrčila. Pogumno je stopila tik pred zmaja. Zadeli so v njene noge višnjevi plameni, a ona ni čutila tega. Uprla je oči naravnost v zmaja in ga je gledala nepremično. In tedaj se je skrivil zmaj. Na hrbtu

so se mu poskrile sikajoče kače in ogenj mu ni več sršal iz oči. Ugasnili so višnjevi plameni, in zmaj je postal pohleven kakor ovčica. Zavlekel se je počasi s pota in se je skril za gostim grmovjem.

Od veselja je stekla Bisernica naprej. Glej, vse je premagala in je dospela v zeleni gaj vile Cvetane. Nedaleč nekje mora stati njen zlati gradič, nedaleč nekje mora biti sama vila. Čez nekaj trenutkov bo že stala pred njo in bo imela rešitev in zdravje v svoji roki.

Smehljala se je Bisernica, ko je stopala po mehki poti. Tiho so šelesteli listi po širokem drevju. Dehtelo je vse v nekem neizraznem vonju, in vse je šepetalo tiho in pritajeno. Vedno razločnejše je bilo slišati srebrno petje drobnih slavcev, samevajočih po zelenih vrhovih. Mesec se je pomaknil na nebo, in srebrni žarki so se razlili čez zeleni gaj in so se kradli drhteč med vejami na trato.

Bisernica se je vsedla zavzeta na zeleni mah. Skrivnostno je šelestel krog nje nočni vetrec, in rosni listi so šepetali. Prijetni vonj jo je omamil. Naslonila je glavico nazaj na debelo deblo. Bila je utrujena od dolgega pota od bridkih skrbi, ki so jo mučile že dolge dneve. Nehoté so se ji zaprle težke oči in je zaspala ...

Zazdelo se ji je, da so zašumeli listi močnejše nad njo. Slavci so droboleli tik v njeni bližini. Toda naenkrat je utihnilo šuštenje, in so umolknil listi. V daljavi se je oglasila pritajena, komaj slišana pesem, kakor bi veter dihal v lepo ubrane strune. Prihajala je pesem vedno bliže in je postajala vedno razločnejša. Vmes so zvenele srebrne strune in so pele tako mehko, da bi vzkoprnelo človeško srce. Tik pri njej je bilo že petje, in razločila je že posamezne besede — in tedaj se je prebudila.

Začudeno je pogledala okrog sebe. In tedaj je videla vilo Cvetano. Oblečena je bila v dolgo, belo obleko, prepasano z zlatim pasom, na katerem so žareli veliki biseri. V rokah je držala godalo in je brenkala z belimi prsti po strunah. Na glavi je imela krasen venec pisanih planinskih rož. Stala je pred njo in jo je gledala prijazno. Okrog vile pa so stale tri lepe deklice, ne večje kakor Bisernica. V rožnate obleke so bile oblečene in so pele srebrno s prijetnimi, kakor gorski vrecel žuborečimi glasovi.

Bisernica je šinila z roko peko čela. Tedaj pa je utihnilo srebrno petje, in vila Cvetana je izpregovorila:

„Kdo si, pogumna deklica, da si se upala priti v moje kraljestvo?“

Bisernica je pokleknila pred vilo na kolena. Sklenila je proseče roke in je dvignila k nji žalostne oči.

„Bisernica sem,“ je odgovorila. „Sestrica Zlatica umira doma. Smrti jo hočem rešiti in sem zato prišla k tebi, da izprosim zdravja za bolno sestrico. Zlata mama mi gine doma v bedi. Zato sem prišla, da izprosim od tebe rešitve za ljubo mamo.“

Vila Cvetana se je sklonila k deklici. Prijela jo je za roke in jo je dvignila.

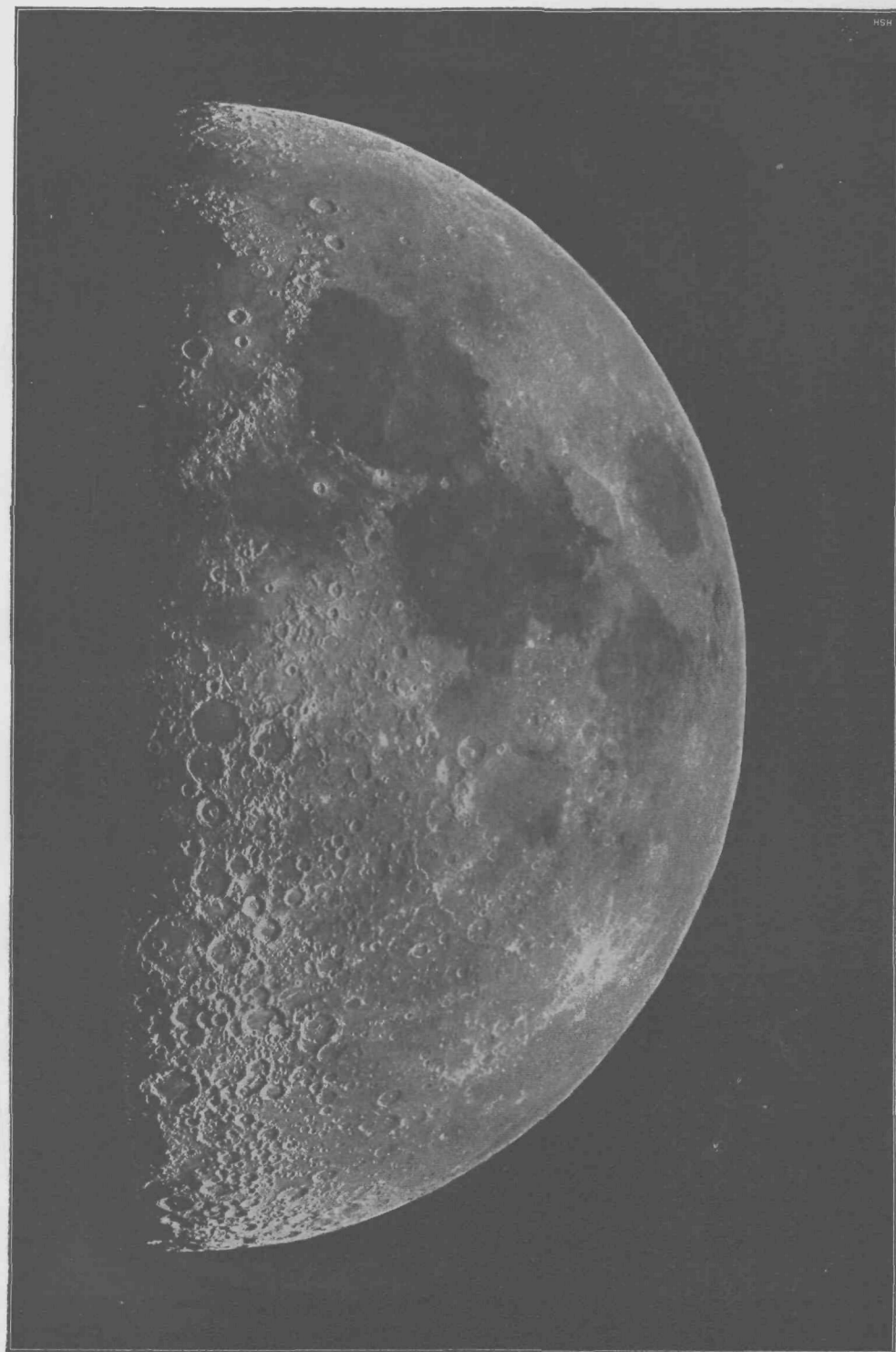
„Dobra dušica si, Bisernica,“ je rekla vila in je pobožala deklico po mehkih laseh. „Če bi ne bila, bi gotovo ne mogla priti v moje kraljestvo ...“

Slika 1. Polna luna kaže razvrstitev ravnin (temne lise) in gorovja (svetlejši deli). Ob desni zgoraj eliptična lisa je takozvano morje nevarnosti (*mare crisium*). Tri lise pod tem morjem so: morje rodovitnosti (*m. foecunditatis*), mirno morje (*m. tranquillitatis*) in jasno morje (*m. serenitatis*). Pod njimi je morje nektarja (*m. nectaris*). Nadalje so na levi še obsežne planjave: oblačno morje (*m. nubium*), morje dežja (*m. imbrium*) in morje viharjev (*oceanus procellarum*). Svetla točka spodaj na desni je gorovje po imenu Tycho.

Sl. 1. Polna luna.

Slika 2. Prvi krajec. Luna je razsvetljena na polovico, meja razsvetljenosti gre skozi severni in južni tečaj. Lepo se vidi rob, kjer meji svetloba s temo, kako je nazobčan in natrgan. Vrhovi visokih gora, ki jih je pravkar začelo sonce obsevati, se prikazujejo kot svetle točke iz teme. Jasno se vidijo tudi razna kolobarčasta pogorja. Imenujejo se po znamenitih zvezdoznancih, matematikih in fizikih. Tako n. pr. je ono veliko kolobarčasto gorovje v sredi blizu roba Ptolomej in ima v premeru 185 km.

Sl. 2. Prvi krajec.

Potolaži se! Hočem ti dati zdravje za bolno sestrico in tudi rešitev za ubogo mamo. Pojdi z mano v gradič, da se umiriš, ker vem, da si veliko prestala.“

Vila Cvetana je peljala Bisernico za roko po mehki stezi. Spet so se oglasili glasni slavci po visokih vrhovih, in zeleno listje je šustelo prijetno. Lahke sence so se premikale na potu in kroginkrog so kimale velike, pisane rože in so dehtele z mehkim vonjem.

Čudovito se je zdelo Bisernici vse to. Zdelo se ji je, da ni več na zemlji, ampak visoko na nebu, kjer se svetijo nebeške zvezde. Z lahkimi koraki hodi tam gori in ničesar drugega ne vidi kakor brezskrbno radost in pisano cvetje. Čutila ni nobene trudnosti več; lahka se je zdela samasebi, da bi se dvignila prosto v zrak in splavala potem nad božjim svetom... Dotaknila se je je vila Cvetana — in postala je nji enaka, polna radosti in sreče, brez mučnih skrbi, ki tarejo ubogega človeka.

Izza zelenja se je zasvetil zlati gradič vile Cvetane. Kroginkrog je cvetela pisana loka, posejana z najlepšimi planinskimi cvetovi. Čarobno jo je razsvetljeval blede mesec. Drhtelo je tam tisoč srebrnih žarkov, in tisoč kresnic se je lesketalo med čašami dehtečih rož. Prijeten vetrec se je zibal nad loko in je sklanjal lahno in mehko dehteče glavice. Tam zadaj pa se je dvigala snežna Škrlatica, do vrha posuta s čistim srebrom.

„Glej, to je moj dom,“ je dejala vila Cvetana Bisernici. Potem pa se je obrnila k deklici, ki je šla za njo.

„Pojdi, Grozdana, in pripravi vse.“

Grozdana je pohitela v gradič, in v naslednjem hipu so se zasvetila okna v čarobni luči. Zavzeta je gledala Bisernica vse to in se je čudila.

„Ah, kako krasno!“ je vzkliknila in sklenila svoje roke. Na bližnjem vrhu je drobolel slavec, in vila Cvetana ga je poklicala. In priletel je slavec in se je vsedel kraljici na rame. Pobožala ga je vila Cvetana in mu je govorila prijazne besede. In tedaj je dvignil slavec glavico. Zapel je hrepenečo pesem, da se je topilo Bisernici srce. Vila Cvetana se je vsedla na trato, in drugi dve deklici sta se tudi vsedli. Zabrenkala je kraljica na strune in tovarišici sta zapeli. Bila je pesem radostna in milobna kakor slavčevo petje, in je žuborela kakor samotni vrelec vrh gora...

V tem je stopila Grozdana iz gradiča. Prijela je Bisernico za roko in jo je peljala po blestečih stopnicah v krasno dvorano. Čarobna luč se je širila kroginkrog z zlatih lestencev. Žareli so tam dijamanti in se iskrela rubini. Mize so bile bogato obložene z različnimi jedili, in vse okrog je kar migotalo samega zlata.

Obstala je Bisernica sredi dvorane in je odprla iz začudenja široko oči. Izpregovoriti pa ni mogla besede. Strmela je nad to krasoto in se je čudila.

A Grozdana jo je prebudila iz tega začudenja. „Pojdiva naprej,“ je rekla in potegnila Bisernico v sobico tik dvorane. „Obleči te hočem v obleko, kakoršno nosijo prijateljice vile Cvetane.“

Čez nekaj trenutkov je bila Bisernica preoblečena. Pogledala se je v zrcalo in se je videla tam notri popolnoma izpremenjeno. Na sebi je imela

svileno, rožnato obleko, prepasano z zlatim pasom, v katerega so bili vdelani blesteči biseri. Lase ji je počesala Grozdana, da so ji padali po ramenih; na glavi pa je imela dijamant iz čistega zlata. Krasna je bila kakor Grozdana, ki se ji je smehljala zadovoljno.

Šli sta nazaj v dvorano, kjer sta ju pričakovale že zbrane vile. Cvetana jo je posadila kraj sebe in jo je ogledovala.

„Pozdravljena, sestra! Misli si, kakor bi bila že vedno med nami. Ničesar ti ne bo hudega pri nas. Me ne poznamo, žalosti, me poznamo samo radost.“

Med jedjo je pripovedovala Bisernica o nesreči, ki jo morajo prenašati ljudje tam v dolini. Med pripovedovanjem pa se je zopet spomnila bolne sestrice in uboge matere in razžalostila se je. Ona je vesela tu in radostna, a doma morebiti že umira bolna Zlatica, in mati drži svečko v roki in plaka... Zakaj ne pohiti že nocoj domov, kjer bi lahko vsak trenutek pomogla iz bolezni in bede? Da, vesela je tu v družbi gorskih vil in krasno je vse okrog, a doma je bolezen in beda.

Sredi vesele družčine vzdihne Bisernica. Začudeno pogleda Cvetana in jo vpraša skrbno:

„Kaj ti je, Bisernica, da si žalostna in se več ne smeješ?“

„Sestrica umira doma in mama joče,“ odgovori Bisernica otožno, „jaz sem pa vesela tu in se smejem in nočem pomagati.“

„Potrpi do svita — in potem greš lahko,“ jo potolaži Cvetana. Vzame strune in prične brenkati vesele pesmi, da razveseli deklico. Pele so tovarišice, a Bisernica se ni mogla smejati več. Podprla je glavico z roko in je mislila žalostne misli.

Naposled je napočila zlata zarja. Hipoma je ugasnila čarobna luč po širni dvorani, in prvi solnčni žarki so se prismejali v njo. Odbijali so se ob zlatih lestencih in so se tresli po gladkih tleh.

Vile so vstale, in Cvetana je odšla v sobico. Vrnila se je z bogatimi darovi, biseri in dragulji in s stekleničico kristalnočiste tekočine. Dala je vse deklici in ji rekla v slovo:

„Glej, ta voda je polna čudežne moči. Če spije bolnik le kapljico te vode, ozdravi takoj... Dobra deklica si ti in si mi draga kakor najdražja sestra. Ostani vedno taka, in kadar boš v potrebi, obrni se do vile Cvetane, ki ti pomore vsakokrat.“

Prijela je vila Bisernico za roko. Peljala jo je iz gradiča, in Cvetanine družice so jo spremljale. Še enkrat so se poslovile koncem loga od nje in potem so izginile. Pred Bisernico pa je stal deček Grozdan, ki se ji je smejal veselo.

„Aj, dobro jutro, kraljična Bisernica!“ jo je pozdravljaj. „Kraljica Cvetana me je poklicala, da te spremim do črnega moša.“

„Dobro jutro, kraljič Grozdan!“ mu je ozdravljala Bisernica veselo. „Pojdiva — meni se mudi do bolne sestrice.“

Še enkrat se je ozrla Bisernica na zeleni log vile Cvetane. Stal je za njo in se je kopal v zlatih jutranjih žarkih. Žvrgoleli so veseli ptiči, in

srebrna rosa se je lesketala po velikih, dehtečih rožah. Široko drevje je mirovalo, in tam na obronku je curljal samotni vrelec in je pel jutranjico-zahvalnico.

Prispela sta Bisernica in Grozdan do grmovja, in tam se je poslovil deček in je izginil. Stopil je izza visokih smrek črni mož, in Bisernica se ga ni bala več. Prijazno se ji je smehljal in je momljal nekaj v brado. Ponesel jo je preko skalnatega griča in jo je zapustil onkraj hudournika.

Šla je Bisernica vesela proti domu. Krasna je bila kakor kraljična devete dežele. Blestel se ji je zlati dijamant na glavi, in šumela je svilena, rožnata obleka. Noge so ji bile obute v mehke, žametne čevljičke z bisernimi pentljami in prepasana je bila z zlatim pasom. Resnično — bila je krasna kakor kraljična iz devete dežele.

Začudili so se ji doma in je niso spoznali. Mislili so, da je stopil angel iz neba, ali pa je došla svetla cesarična, da jim pomaga iz bede. Gledali so jo in so ugibali. In tudi mati je niso spoznali. Bisernica je stopila molče k bolni sestrici in ji je kanila v usta kapljico čudotvorne vode. In takoj so se povrnila Zlatici mlade moči. Dvignila se je in je vstala zdrava.

In tedaj je Bisernica vse povedala. Dolgo, dolgo je pripovedovala o dobri vili Cvetani materi in sestrici in ljudem, ki so prihajali začudeni k samotni koči. Šel je glas o sreči male Bisernici od hiše do hiše, in ljudje so prihajali trumoma k Bisernici po čudotvorno vodo. In Bisernica je razdala vso in se je smehljala zadovoljno in srečno.

In še tisti dan je odšla črna kuga iz zagorske vasi, in je odšla tudi blede lakota. Prišla je sreča in blagostanje, ker je delila Bisernica darove vile Cvetane med ljudi. Ljubili so jo vsi, in glas njene lepote in dobrote je šel daleč po deželi.

Jožef Vandot.

LASTOVKAM.

Kam letite,
kam bežite,
drobne ptice
lastavice?

V tujo tja deželo
me letimo zdaj;
tam je vse veselo,
tam je večni maj.

Tam pomlad je večna, —
a med vas
se priseli zima
in pa mraz...

Drage ptice lastavice,
jaz bi z vami šel,
ko imel bi perutnice,
ko bi smel...

Ratislav Selski.

PRIDI, SIN!

(Prijatelju L. A.)

Polde je prišel iz šole. Na mizi je ležal telegram, nanj naslovljen. Ustrašil se je Polde kakor še nikdar, ko ga je zagledal. Ko je odhajal s počitnic v mesto, je pustil doma bolešno mater, in sedaj morda tu — — ne dobri Bog, to ne sme biti! — — morda poročilo o njeni smrti.

S tresočo roko odpre Polde telegram in z neizmernim strahom bere: „Pridi, sin! Mati ti umira.“ Polde omahne na stol, in iz oči mu privro bridke solze. Sam sebi ne verjame; prebere brzojavko še enkrat, a krute črke se ne izpremene. „Pridi, sin! Mati ti umira.“ Ah, tako malo besed, pa toliko gorja! Saj katero srce ljubi bolj na svetu, kakor ljubi srce materino svojega otroka?! In to veliko, to ljubeče srce umira!

V prsih je Poldetu tesno, srce se mu skrči, kakor bi ga stisnila mrzla roka, in nove solze pridrsé iz oči.

Preobleče se urno, da bi se brž odpeljal domov. Saj kdo ne bi hitel, če ga kliče mamica, morda zadnjikrat! Pride na kolodvor, a manjka skoraj še eno uro do vlaka. Sede na klop in si briše solze in nestrpno čaka: „minute bodite hitreje, meni se mudi, mene kliče mamica!“ A nihalo je nihalo odmerjeno, enakomerno, počasi, počasi se je vlekla minuta za minuto, kakor večnost se mu je zdel četrt ure. Ljudje so začeli prihajati, veselo so se razgovarjali in smejali. On, Polde, pa je sedel v kotu in ihtel in mislil na mamico...

Uradnik je odprl linico in začel oddajati vozne liste. „Hvala Bogu,“ vzdihne Polde, „moj Bog, če pridem prekasno, če mi mati umrje prej!“ Zdrzne se ob tej misli in urno stopi k linici po listek. In zopet se je vlekla minuta za minuto enakomerno, počasi.

Končno vendar pridrdra vlak in se ustavi z velikim hruščem. Polde skoči urno v voz in se vsede v kot k oknu. Lep jesenski večer je bil zunaj: solnce je poljubljalo že vrhove gorâ in se poslavljal od zemlje. Beli, leporedeči obrobjeni oblaki so plavali po nebu, brezskrbno in veselo. Tako jasno in veselo je bilo zunaj, a v njegovem srcu tako oblačno in žalostno. Vlak zazvižga in se premakne počasi; hitreje, vedno hitreje — in že polzi kakor dolga kača po ravnini proti lepi Dolenjski. A Poldetu se zdi, da vozi vse prepočasi, da bi ga peš lahko dohajal, a njemu se mudi, saj ga kliče mamica! Kaj, če pride prekasno? Enkrat vsaj mora še videti mater, njo, ki ga je tako ljubila! In spomni se lepih dni otroških, ko je še brezskrben dečko igral pred hišo, pa je prišla mimo mati, pa ga je poljubila na vesela lica: „No, Poldek, si kaj moj?“ In ljubezniv pogled je bil njegov odgovor. Spomni se pa tudi, kako jo je prvič razžalil. In mati mu je milotožno rekla: „Še mojo senco bi rad videl, pa je ne boš.“ In materi je prišla solza v oči, in tudi on je jokal. Spomni se srečnih praznikov iz detinske dobe, božiča, velikenoči, kako je šel prvič z materjo k božjemu grobu. Spomni se mnogo naukov, ki mu jih je tolikokrat dajala mati, ki jih še kot

dete ni popolnoma razumel, ki jih pa razume sedaj, in ki jih je morda večkrat prelomil. Spomni se tistega dne, ko je odhajal v mesto v šolo, ko je prvič odhajal v tuje, neznano mu mesto. Kako lepo mu je mati zložila obleko v lepo pobarvani kovčeg. Vse je preložila dvakrat, vse je pregledala natanko, na vsaki niti se je poznala skrb in ljubezen materina. In ko je zaprla zbočeni pokrov, si je utrnila solzo z oči. Morda ji je bilo hudo, da odhaja sin od nje, ki ga je tolikanj ljubila; morda je prišla solza iz strahu, da se ne bi sin izgubil v tujem mestu, da ne bi zavrzel njenih opominov in šel za zmoto in pregreho; morda — in najbrž je bilo oboje. In ko ji je podal roko za slovo, kako lepo ga je učila: „Sin moj, zdaj greš. Veš, mačeha je tujina, temna so tam pota, glej, da ne zabredeš nanje. Kratek je greh, a kes je dolg! Poslušaj, sin moj, opomine svoje matere! Kadar bo prišla izkušnjava, spomni se na svojo mater, ki moli zate, in kadar ti bo hudo v tujini, pojdi pred Tolažnico žalostnih, poklekni in moli, in potolažen boš šel iz cerkve!“ In solze so jo premagale, prekrižala ga je in poljubila. Tudi on je jokal in težko se je ločil od matere. „No, le pojdi brž,“ je rekel oče na vozu, in sin je sedel poleg očeta, in odpeljala sta se na kolodvor. Mati je strmela za vozom in mahala z roko v srečno slovo; a kmalu je izginil voz za vitkimi smrekami . . .

Vsega tega se je spomnil Polde, in kakor v sanjah je šlo vse dosedanje življenje mimo njega. Niti enega dne ni bilo, da bi se ne pokazala ljubezen materina. A zdaj ta velika ljubezen umira! Naslonil se je in je ihtel . . .

Zunaj pa se je razgrnil lep večer. Nebo je bilo vse posejano z zlatimi zvezdicami, velika luna je plavala počasi in sanjavo in sipala srebrne žarke raz nebo. Okrog nje pa so veslali beli oblaki, kakor sladke sanje . . . Na zemlji pa je raztezal mrak svoje temne prste in zavijal gozde v mračne pajčolane. Vse je bilo tiho, sišalo se je ropotanje koles, puhanje pare in zdajpazdaj rezek pisk lokomotive. In tako je bilo tudi v srcu Poldetovem. Kakor je zemljo objemal mrak s temnimi svojimi prsti, tako je tudi srce Poldetovo objemal in stiskal vedno večji strah, da ne bi mati umrla prej, kot on pride domov. Čimbliže je bil domačemu kolodvoru, tembolj je rastel ta strah Samo, da bi že minula ta vožnja, polna negotovosti in strahu. Potem bo hitel, tekel bo do doma, čeprav je še eno uro od kolodvora.

Vlak je zazvižgal in se polagoma ustavil. Izprevodnik je zaklical ime domače postaje, in Polde je skočil urno po stopnicah iz voza in hitel dalje — brž proti rojstni vasi v strahu, da ne bi zamudil, in v velikem hrepenenju, da bi vsaj še enkrat videl milo materino obličje. Hitel je čez širne travnike, vse posute z bledim luninim sojem; čez trate, čez katere je tolikokrat šel z materjo veselih lic in lahkega srca. Danes pa roma čez te trate s potrto in težko dušo, s tožnimi in mračnimi lici. — Pride do vasice Bukovice. Luči so bile ugasnjene, in vse je sanjalo sladek sen tihe noči. Še dobro četrť ure čez hrib Tintovec, in doma bo. Urno stopi v hrib, ne da bi se zmenil za strmino, niti se ne zmenil za svojo utrujenost, saj ga kliče mati morda zadnjič — in kje je otrok, ki ne bi sledil temu klicu s poslušno dušo? Že ga objema senca visokih smrek; nekaj tožnega in samotnega mu

stisne srce, ko stopi v tihi dom gozda. Spomni se, kako mu je pravila mati o palčkih, o gozdnih vilah, o volkodlaku in škrtih. Nad glavo mu nekaj zafrfota v kolobarju, v gošči se oglasi sova s tožnim, mrtvaškim glasom; pred njim pa se je izgubil utrinek zvezde v temno dolino. Izpodtakne se Polde ob korenino in pade. A vstane urno in hiti naprej; ni ga bolelo, saj ga kliče mati, in kdo bi se pri tem brigal za bolečine?

Že zagleda rojstveno vasico Dane v tihi dolini. Mirno spava brez skrbi; samo v eni hiši je še luč. V njegovi rojstni hiši. Nov strah ga prevzame. Morda je že umrla mati, in sveče pri odru razsvetljujejo hišo. Skoraj bi se zgrudil od truda in strahu, a klic mamice ga pelje z nevidno roko urno dalje.

Že je pred hišo. Srce mu utripa burno v nadi in strahu. Brzo je stopil k vratom in pritisne kljuko. Trese se mu roka, in komaj ima dovolj moči, da odpre.

Mati se dvigne napol v postelji in reče s slabotnim glasom: „Polde, si prišel?“ Pri zglavju je oče in drži mrtvaško svečo. Polde pa pade na posteljo in poljubi mater. „Polde,“ vzdahne bolnica, „veš ljubila sem te, sin moj. Čakala sem nate. Ubogaj nauke, ki sem ti jih dajala. Obljubiš, Polde? — Težko se mi je ločiti, ker si še mlad, in kdo ve, kam te zanese življenje. Pa če te bo spremljal — spomin in — ljubezen do matere — boš srečen —.“ Stegne mati roke v blagoslov in glas ji privrè pojemaje: „Naj te blagoslovi — Všemogočni Bog — Oče — Sin in — Sveti Duh —.“ Glava ji omahne na blazino, roke padejo na odejo, in iz oči ji pritečeta dve svetli solzi, zadnji solzi na svetu. Visoko vzplapola bleda luč sveče. „Sklenila je,“ reče oče, in mož, ki ni poznal solzâ, zajoče. Nastane molk, katerega je motil le jok Poldeta in sestre in zadušeno ihtenje očetovo.

Mati pa je ležala na postelji, na ustih pa ji je igral ledeni nasmeh smrti...

* * *

Žalostno so zvonili zvonovi pri podružnici svetega Frančiška, žalostno so zvonili na pokopališču v Hrovači. Po cesti se je premikal žalosten izprevod in spremljal Poldetovo mater na zadnji poti. Duhovnik je pel s tožnim, toda veličastnim glasom miserere; žalost je odmevala iz njegovega glasu in nada na lepše življenje onstran groba, kjer ne bo več bridkih ločitev. Za rakvijo je šel Polde in jokal kakor še nikdar. Saj je zadnjič spremljal mater in še sedaj — mrtvo!

Pridejo na pokopališče. Pri zidu je zeval grob. Ah v tako ozek grob pa polože to veliko srce materino! Koliko sladkih nad, koliko omamljivih sanj zakopljejo vanj! Umolknejo zvonovi, duhovnik zapoje, pogrebci pa naravnajo vrvi čez jamo in previdno spuščajo krsto globje, vedno globje v grob. Srce se trga Poldetu od žalosti, saj v grob polagajo del njegovega srca. Duhovnik blagoslovi grob, ga pokadi s posvečenim dimom in vrže trikrat z lopatjico prsti vanj s pomenljivo molitvico: „Iz prsti si jo naredil; s kostmi in s kitami si jo sklenil; obudi jo, o Gospod, poslednji dan!“

Zagrmí težka prst po pokrovu krste, otlo in otožno, zapoje zopet zvonovi žalostinko smrti, oči se porosé v solzah, ustnice šepetajo iskrene

in pobožne molitve. Tišina vlada med množico, sliši se samo bobnenje težke grude, in zdaj in zdaj tužen vzdih, zatajeno ihtenje, polizgovorjena molitev — — —

Na zapadu poljubava solnce vrh gore, rdeči bele oblačke in pošilja zadnje žarke trudni zemlji. Vedno niže in niže pada, samo še z enim žarkom gleda na žalost na pokopališču, nato pa zatone, kakor zatone človeško življenje ...

Bogumil Gorenjko.

Mladi zvezdoznanec.

Površje lune. Zvezde se nam vidijo kot večje ali manjše, bolj ali manj svetle točke. Solnce vidimo kot bliščečo ploskev, v katero človeško oko ne more gledati. Luna pa nam dopušča s svojo milo svetlobo, da si jo moremo natančneje ogledati. Luna ni povsod enakomerno razsvetljena. Proste oči ti pokažejo na luni temne lise in svetle kraje. To njeno podobo si je razlagala ljudska domišljija različno. Odtod toliko pravljič o luni, n. pr. o kovaču, ki je bil dejan v luno i. dr. S prostim očesom vidimo tudi, zlasti ko je luna še ozek srp, da je zunanji rob lune ostro in lepo zaokrožen, notranji rob pa ni tako lepo začrtan, ampak kakor nazobčan in natrgan. Daljnogled nam pokaže, da so temne lise velike ravnine, svetli deli luninega površja pa gorovja.

Velike ravnine na luni se imenujejo v zvezdoznanstvu morja in leže največ na njeni severni polovici. Gorovje na luni se močno razlikuje od zemeljskega gorovja. Na zemlji se velika gorstva raztezajo navadno po dolžini, na luni so pa gorovja kolobarji, vrhovi gora so razvrščeni v krogu, gorovje je kolobarčasto! Gore so silno strme in visoke, dosega višino zemeljskih gora. Razen velikih gorovij so na luni tudi manjše višave z globoko okroglo jamo v sredi, imenujejo se žrela in so podobne našim ognjenikom. Slednjič so na luni dolge, ozke in globoke zaseke, jarki in žlebovi. Slika 1. na 3. prilogi kaže fotografijo polne lune, kakor so jo fotografirali s pomočjo daljnogleda. Tu dobro opazite temnejše lise (ravnine) in svetlejše oddelke (gorovja). Slika 2. predločuje luno v prvem krajcu. Slika nam jasno kaže, kakšna so gorovja na luni. Videti je mnogo kolobarjev, večjih in manjših; to so razna gorovja in žrela.

Kako je na luni? Izvedeti boste želeli, ali je na luni kaj prijetno, in kaj nam pove zvezdoznanstvo o razmerah na luni. Na luni ni nič kaj prijetno. Luna nima zraka in tudi ne vode. Dan na luni traja skoro 15 naših dni, noč pa tudi toliko časa. Več kot sedem dni rabi solnce, da se povzpne od vzhoda do opoldanske višine in prav toliko časa se nagiba od poldneva do zahoda. To si boste lahko sami razložili, ako opazujete, koliko časa je razsvetljen kak kraj na luni. N. pr. tisti rob lune, ki se prvi prikaže po mlaju, je po mlaju v svetlobi toliko časa, da po polni luni začne luna pojemati. Dan na luni je silno svetel in vroč. Toplina na luni, kjer jo obseva solnce, je tako strašna, da bi

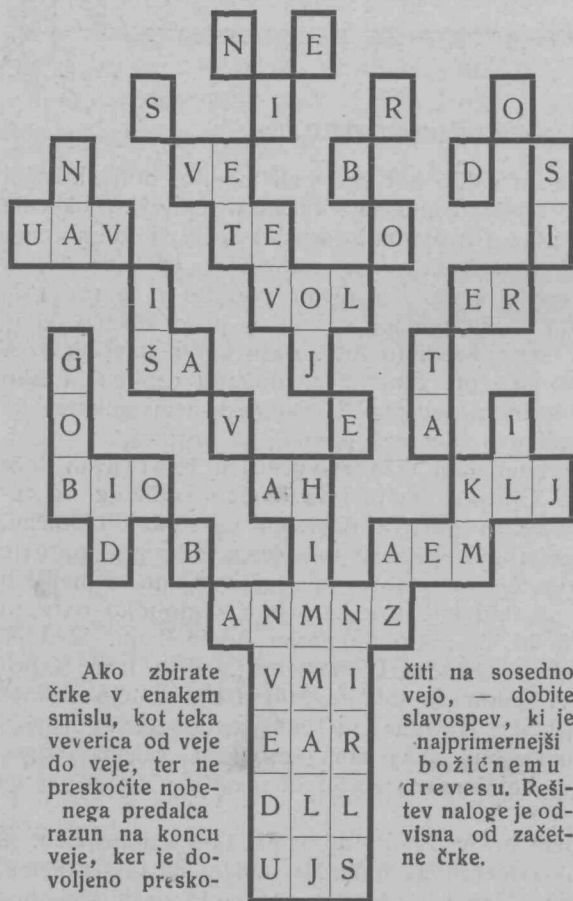
moralo vse zgoreti in da kamenje žari. Le najbolj vroče zemeljske puščave bi se nekoliko mogle primerjati z luno. Lunina noč pa je tako mrzla, da bi moralo vse oledeniti. Na luni torej ni mogoče življenje, kakor je na zemlji. Tam ni rastlinstva, ni živali. Vsa luna je izgorelo, mrtvo in pusto kamenje.

Kako se vidi nebo z lune? Nebo je ondi tudi podnevu temno. Poleg solnca se vidijo zvezde. Lunine noči razsvetlujejo zemljo. Kakor imamo mi na zemlji lunine premene, tako bi imeli na luni zemeljske premene. Pa vse je nasprotno. Ko imamo mi lunin mlaj, bi imeli na luni polno zemljo, ko je pa pri nas polna luna, ima luna zemeljski mlaj itd. Zemlja za lunino plat, ki je proti nam obrnjena, nikoli ne zahaja, ampak skoro nepremično stoji na istem mestu. Zemlja sveti luni z večjo svetlobo kakor luna nam. Z lune bi se videla naša morja kot temne lise, suha zemlja pa kot svetli kosi. Naši oblaki bi se videli z lune še posebno svetli.

Jos. Dostal.

Naloga.

(Priobčil „Internus“.)

Ako zbirate črke v enakem smislu, kot teka veverica od veje do veje, ter ne preskočite nobenega predalca razun na koncu veje, ker je dovoljeno presko-

čiti na sosedno vejo, — dobite slavospev, ki je najprimernejši božičnemu drevesu. Rešitev naloge je odvisna od začeten črke.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

Novi listi in knjige.

1. *Družba sv. Mohorja* je letos izdala te-le knjige: 1. Marija v zarji zlati. — 2. Sveta maša. Molitvenik. — 3. Podobe iz misijonskih dežel. I. zvezek. — 3. Pisana mati. Povest. — 5. Slovenske večernice. 63. zvezek. — 6. Koledar za leto 1910. — Navzgor — navzdol. Povest, (kot zamena za molitvenik). Zares, velik dar za tako majhen prispevek! Posebno bo ustrezno slovenskemu ljudstvu s krasno opremljeno knjigo „Marija v zarji slave“ in „Podobe iz misijonskih dežel“. Tudi razlaga svete maše bo brez dvojbe veliko koristila.

2. *Fr. Marolt*. Nagrobnice. Drugi, premenjeni natis. Z dovoljenjem preč. kn. šk. ordinariata. V Ljubljani 1909. Izdala in založila Katoliška Bukvarna. Cena lično vez. K 2-40. V jako prikladni žepni obliki nudi ta zbirka najboljše in najlepše žalostinke, starejše in nove, ki se pojejo ob pogrebih in na grobeh. Poskrbljeno je v tej res praktični zbirki za oboje: za lepo in primerno besedilo in za najboljše napeve priznanih skladateljev.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripraviški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.